

JULIJE DEROSI

(TROGIR, 9. SRPNJA, 1928. – ZADAR, 28. STUDENI 2010.)

Početak osamdesetih godina prošloga stoljeća s vremenskoga odmaka od tridesetak godina izranja gotovo kao ispražnjeno središte između dvaju hrvatskih proljeća – onoga neuspjela, studentskoga i matičarskog 1971. i onoga s početka 90-ih, kad je plebiscitarnom voljom hrvatskoga naroda i naravno velebnim vojničkim pobjedama hrvatske vojske napokon obnovljena samostalna i neovisna hrvatska država. Bijaše to vrijeme istjecanja kazni proljećarima koji su trunuli po komunističkim kazamatima u Lepoglavi i Staroj Gradiški. Svježe pak prolivena krv s pariških ulica, nakon Udbina ubojstva hrvatskoga publicista Brune Bušića, upozoravala je na oprez oko svake izgovorene riječi, koju bi kakav niži redarstveni dojavnik mogao možebitno honorirati u Službi državne sigurnosti. Brozova smrt i događaji oko međugorskih ukazanja Majke Božje pojačali su policijsku neurozu, a studenti moga naraštaja, radi stihova domoljubnih pjesama, sve su češće punili ispražnjene kaznionice jugoslavenskoga režima. Tadašnji naraštaj studenata bio je premlad da bi se sjećao progona i tortura, a za nečovječan i tiranski odnos vlasti prema neistomišljenicima te različite torture po Brozovim logorima djelomično je, tek kao fikciju, mogao doznati iz knjiga pojedinih slovenskih autora. Tih smo godina kao studenti zadarskoga Filozofskog fakulteta gutali zabranjenu literaturu, koju smo pretraživali po katalogima tadašnje Naučne knjižnice, a na čijim je signaturama bio otisnut zastrašujući žig "Ne posuđuje se!". U knjižari Petar Zoranić, smještenoj negdje na putu između studentske menze i samostana Svetog Krševana, ljubazna je prodavačica, desetljeće čuvane knjige s Matičnim znakom, kao i one objavljivane u nakladi Zvonimira Kulundžića, nudila diskretno probranim i zainteresiranim kupcima. Moj se naraštaj pak posebno sjeća dobrohotna i sjedobrada gospodina iz Gradske knjižnice, koji u svakom trenutku, savjetom i brzim snalaženjem po knjižnici, bijaše pri ruci studentima. Nisam se iznenadio kad sam gospodina Derossija jedne nedjelje opazio na studentskoj misi u crkvi Svetoga Ivana, gdje su vjernike opsluživali narodni fratri – franjevački glagoljaši trećoredci. U toj župi, stjecištu studentske mladeži, moglo se vidjeti mnoge uglednike iz sloja građana tzv. drugog reda, koji su kršćanskom dobrotom i hrvatskim srcem plijenili pozornost mladeži. Zapravo se i ne sjećam kako sam nakon jedne nedjeljne mise bio pozvan na ručak kod Derossijevih. Uspeli smo se dizalom na trinaesti kat te se mračnim i uskim hodnikom pojavili na vratima, kroz koja se probijao zamamni miris kuhinje, koju su u skromnom obiteljskom domu umještne ruke gospođe Zlate pretvarala u opojni doživljaj hrane. Kako sam hranu doživljavao tek kao sredstvo za utaživanje gladi, pozornost sam usredotočio na ukusno uređenu kućnu knjižnicu. Nu Derossijeva kći Dubravka diskretno je prekinula moju zanesenost uvevši nas, jer bijasmo njezini gosti, u svoju sobu. Poslije ručka, uz kavu i cigarete, svakoga sljedećeg susreta otpočinjao bi razgovor o književnosti, glagoljici te ostalim temama hrvatske povijesti i kulture. Tako se ono prazno središte s razmeđa hrvatskoga mraka i svjetlosti punilo žarom neke nade. Nedjeljni susreti kod Derossijevih, na koje su u drugoj polovici osamdesetih dolazili i drugi zadarski intelektualci otvarali su polagano obzorja na kojima se mogla negdje u daljini nazrijeti i hrvatska zvijezda.

Nedostupna literatura za kojom je čeznula moja znatiželja nenametljivo je dolazila iz ruku profesora Derossija, kojem između ostaloga i zato bijah neizmjerljivo zahvalan. Uz karizmatičnoga profesora Brozovića, koji do kraja života ostade jedan od znanstvenih uzora momu naraštaju, Julije Derossi bijaše, onima koji su imali sreće poznavati ga, jedan od stožernih stupova zadarskoga hrvatstva. Kad sam napustio Zadar i počeo pisati te uređivati novine, u osvit hrvatske državnosti, zasade koje stekoh u domu Derossijevih postale su nekako dio mene. Unosio sam ih svim žarom u posao. Kad je potkraj 1992. Julije doznao za stanovitu nevolju, dogovorio je s Radovanom Gregecom da dođem u časopis *Marulić*, no zahvalio sam jednom i drugom, jer bijah već u Ministarstvu obrane. Premda sam objavljivao njegove priloge, Julija sam sreo još samo jedanput. Na jednom od sabora Tuđmanova HDZ-a. Tada je bio zastupnik u Županijskom domu Hrvatskoga sabora. Negdje u stanci zasjedanja odveo sam ga iz Dvorane Lisinski do Krajiške ulice. Kasnije bih od zadarskih prijatelja doznavao što radi i kako se osjeća, nu jedno od najljepših priznanja za njegov rad ipak mi je bilo ono od hrvatskoga političkog emigranta, stradalnika i sad već nažalost pokojnoga Drage Sudara, koji mi, još ranih devedesetih, nakon čitanja Derossijevih tekstova reče: To je onaj profesor koji je s Brunom i Tomičićem pisao u *Hrvatskom književnom listu*. On je pravi! Profesor Derossi diplomirao je na Višoj pedagoškoj akademiji u Zagrebu 1950. te na Filozofskom fakultetu 1963. Radio je kao gimnazijski profesor, a potom je bio i profesor na Pedagoškoj akademiji u Gospiću, gdje je 1972. nakon pada Hrvatskog proljeća ostao bez posla. Tada se preselio u Zadar te desetak godina obrađivao zemlju, a 1980. napokon dobio posao u Gradskoj knjižnici. Gospić mi je ostao u posebnom sjećanju, jer sam tamo na neki način došao sebi, a Ličani su me prihvatili kao svoga i vrijeme tamo sam potrošio da se izgradim kao stručnjak, znao je govoriti. No Zadar mu je bio posebno prirastao srcu pa je za njega znao govoriti kako je to "najhrvatskiji grad u Hrvatskoj, makar su ga izgradili Rimljani". Počeo je objavljivati sredinom pedesetih godina. Članak Još malo o "jatu", objavio je u *Vjesniku* 26. II. 1956. U *Telegramu* je 6. IX. 1963. objavio tekst "Program bez sistema". Posebno važan je Derossijev članak Hrvatski književni jezik u hrvatskim školama (*Kritika*, 16, 1971, 46-64.), koji je i danas vrlo aktualan. Između ostaloga u tom tekstu iznosi glavne sastavnice hrvatskoga književnog jezika te njegov književno-povijesni razvoj. U mnogim segmentima, premda su proteklih dva desetljeća mnoga pitanja našla svoje odgovore i danas bi u hrvatskoj javnosti trebalo imati podosta hrabrosti da se objavi ovako temeljit i sadržajan prilog. Jezično-stilističke tekstove objavljivao je u časopisu *Umjetnost riječi*. Tako je tekst "U susret modernoj hrvatskoj stilistici" objavljen u časopisu za godište XVI, 2-3, 187-202, a članak "O jeziku Marulićeva prijevoda djela *De imitatione Christi*" u godištu XX, 2, 1976, 187-201. U časopisu *Filologija* br. 8, 1978. objavljen mu je rad "O normiranosti hrvatskog književnog jezika u srednjem vijeku" (81-87). *Čakavska rič* (8, 1978, 2, 17-28) objavila je tekst "Je li Kašić ijekavizirao Marulićev prijevod Kempenceva djela *De imitatione Christi*?". Prilozi hrvatskom leksiku Marka Marulića objavljeni su u *Filologiji* 9, 1979, 139-144., a Rječnik uz Marulićev prijevod *De imitatione Christi* - "Od naslidovanja Isukarstova" objelodanjen je u *Kačiću*, XII, 1980, 5-73. Članak "O jezičnim specifičnostima novootkrivene Marulićeve prijevodne čakavske proze" objavio je u *Hrvatskom dijalektološkom zborniku*, 5, 1981, 23-32, a prikaz Anić-Silićeva *Pravopisnog priručnika u Maruliću*. U *Portretima hrvatskih jezikoslovaca*

(1993.) pisao je o Dragutinu Parčiću. U *Senjskom zborniku* objavljeni su mu radovi "Dva rapska Gospina plača", 23 (1996), "Hrvatski jezikoslovac pop Šime Starčević", 24 (1997) i "Problematika hrvatskoglagoljskoga Brevijara iz godine 1491.", 19 (1992). Početkom devedesetih kratko je bio je glavni i odgovorni urednik *Zadarske smotre/revije* gdje je također objavljivao. Derossi je objavljivao i u *Ličkoj reviji*. U *Hrvatskom tjedniku* pisao je polemičke tekstove, a posebice je bio zapažen njegov tekst o hrvatskoj himni. Godine 1968. je bio član uredništva *Hrvatskog književnog lista*, prvog lista u bivšoj Jugoslaviji koji je u svom naslovu imao hrvatsko ime. Unatoč tomu što je HKL bio zabranjivan Derossi je u njem imao dvije rubrike – jezičnu i humorističnu, gdje je pisao i pod pseudonimima Jozo Krvavica i Josip Ramić. Jezikoslovnu kolumnu imao je tijekom devedesetih i u *Glasniku* – Hrvatskom političkom tjedniku. Uz ino, surađivao je i u *Kerempuhu*, *Ličkim novinama*, *Maruliću*, *Pedagoškom radu*, *Pravniku*, *Školskim novinama* i *Glasi koncila...* Objavio je i nekoliko knjiga: *Lička janjetina ostaje* (1967.), *Čekulade nema – gospička ljudikanja* (2007.), *Cesarić* (1966.). Priredio je i Marulićevu knjigu *Od naslidovanja Isukarstova /M. Marulić/, Zadar – Duvno*, 1989. te *Zbornik radova s predstavljanja prvotiska Kašićeva hrvatskog prijevoda Sv. pisma u Pagu* 30. ožujka 2001. Julije Derossi bio je zastupnik u Županijskom domu Hrvatskog državnog sabora te član više povjerenstava i potpredsjednik saborskog Odbora za naobrazbu, znanost, kulturu i šport Županijskog doma. Godine 2009. dobio je i nagradu Grada Zadra za životno djelo. Julijevim odlaskom kao da je otrgnuta i moja još jedna zadarska grana. Prijatelju, neka ti je lagana hrvatska zemlja, a dragi Bog nek' ti da vječni pokoj!

Mate Kovačević